

Ženy si však aj v starovekom Ríme hľadali cestičky, ako sa vymaniť z absolútnej moci svojho manžela alebo mužských príbuzných. Ich možnosti, samozrejme, záviseli od ich sociálneho postavenia, ale aj morálnych vlastností a vôle. V dielach starovekých historikov nachádzame množstvo príkladov, keď sa ženy prejavili ako hrdinské záchrankyne Ríma či ako vzorové príklady vlastností, ktoré Rimania od nich očakávali.

Na druhej strane nechýbajú ani príbehy Rimaniek, ktoré prekročili prísne stanovené hranice správania sa ctihodných manželiek alebo nepriamo zasahovali do politického života tým, že ovplyvňovali svojich manželov.

V období raného cisárstva (1. – 3. stor.), ale aj v nasledujúcich storočiach poznáme mnohé ženy, manželky, dcéry či milenky vládnucích cisárov, ktoré sa pozitívne, ale aj negatívne vyčlenili zo súdobého stereotypu a výrazne sa zapísali do politických, náboženských alebo kultúrnych dejín starovekého Ríma.

Otrásené základy ríše

Keď sa 16. januára roku 27 pred Kristom Gaius Octavius stal aj oficiálne prvým rímskym cisárom a samostatným vládcom nad rozľahlou ríšou, ocitol sa pred náročnými úlohami v politickom, náboženskom i sociálnom živote jej obyvateľov. Bitkou pri Actiu roku 31 pred Kristom sa skončilo obdobie občianskych vojen, ktoré zmietali Rímskou ríšou takmer tri generácie. Ukončenie bojov medzi Gaiom Octaviom a jeho súperom Marcom Antoniom prinieslo dlho očakávanú úľavu.

Keď Augustus na sklonku života sumarizoval v diele *Činy božského Augusta* svoju životnú púť, okrem iného uviedol, že na jednej i druhej strane bolo v čase skončenia vojenských akcií zmobilizovaných takmer milión vojakov. Tých bolo treba odzbrojiť a zabezpečiť im mierovú existenciu. To však nebol jediný problém jeho politiky. V bojoch medzi jednotlivými politickými zoskupeniami či ambicióznymi a mocichtivými mužmi nielenže zahynuli desaťtisíce rímskych občanov, ale narušila sa i sociálna štruktúra spoločnosti, ako aj základné politické, kultúrne či rodinné inštitúcie. Upadala morálka i náboženská viera, politické inštitúcie prestávali plniť svoju úlohu. Pocítovala sa potreba oživiť starú vieru otcov, sociálne vzťahy aj morálku rozvrátenej spoločnosti. V spomínanom diele Augustus uvádza, že len v Ríme prikázal obnoviť viac ako osemdesiat chrámov, ktorým sa za desaťročia občianskych vojen nikto nevenoval. Chátrali a rozpadávali sa, ľudia v nich už nenachádzali útechu a oporu. Cisár dal postaviť i množstvo nových chrámov, z ktorých pravdepodobne najkrajší je Oltár Augustovho mieru, ktorý dodnes stojí na brehu rieky

PRVÉ DÁMY cisárskeho Ríma

Ženy to v starovekom Ríme nemali ľahké. Nemali politické práva, nemohli zastávať politické funkcie a z úradov smeli vykonávať len niektoré náboženské úlohy (kňažky bohyne Vesty). Nemohli si priamo kupovať domy, dobytok ani pôdu. Na verejnosti sa mali ukazovať iba v spoločnosti slúžok. V súkromnom živote ich zastupovali otcovia a neskôr manželia, prípadne iní mužskí príbuzní. Ich najdôležitejšou úlohou bolo prispieť k zachovaniu rodu, vychovávať dcéry, prípadne v ranom veku i chlapcov. Z nášho pohľadu to bolo ponížujúce postavenie, ktoré určite nekorešponduje s dnešným pohľadom na občianske práva a rovnoprávnosť pohlaví.

Sonda do postavenia vznešených žien v antike

CISÁR AUGUSTUS A JEHO RODINA NA ČELE SLÁVNOSTNÉHO SPRIEVODU PRI OBETOVANÍ.
RELIÉF Z OLTÁRA AUGUSTOVHO MIERU

Tiber v Ríme. Aj výzdoba tohto chrámu vyjadruje, o čo sa jeho tvorca usiloval – sám sa tu dal zobrazovať ako vládca vážiaci si staré zvyky a mravy, keď pri významnej náboženskej slávnosti stojí na čele sprievodu najpoprednejších predstaviteľov štátu i celej svojej rodiny.

Súčasťou jeho úsilia o návrat starých mravov bola snaha o obnovu tradičnej rímskej rodiny, ktorá sa opäť mala stať základnou sociálnou jednotkou spoločnosti. Preto Augustus v politickom živote preferoval ženatých mužov, ktorí žili v stabilných manželských vzťahoch, mali deti a plnili si povinnosti, ktorý-

mi ich poveril. Takéto rodinné zázemie vyžadoval od členov senátorského stavu, ale i od vykonávateľov iných štátnych funkcií.

Politické udalosti posledných desaťročí 1. storočia pred Kristom ovplyvnili aj manželský život Gaia Octavia. Podľa rímskeho historika a zberateľa klebiet o významných osobnostiach svojich čias Gaia Suetonia Tranquilla bol budúci rímsky cisár trikrát ženatý. So svojou prvou manželkou, s mladúčkou Claudiou, ktorá mala potvrdiť politický zväzok medzi Gaiom Octaviom a jeho partnerom v triumviráte Marcom Antoniom (Claudia bola jeho nevlastnou dcérou), sa